

وحیدعظیم‌بیا

دبیر گروه اقتصاد

بازارهای جدیدبرای نفت خام است. **ایران** با **هدف قرار دادن** **پالایشگاه‌های خصوصی و کوچک** در **شرق آسیا** و **استفاده از ظرفیت‌های** **استفاده نشده** **پالایشگاهی** در **سراسر جهان**، به **سطوح** **بی‌سابقه‌ای** از **صادرات نفت خام** دست یافته است. در **صفحه پیش** رو به **بررسی** **راهبردهای کلیدی** به **کار** **رفته** **شده** از **سوی** **دولت** و **دستاوردهای** **حاصل** از **آن** در **تجارت نفت** **خام** **پراخته** **ایم**.

در آمدزایی نفتی مازاد بر پیش‌بینی بودجه

سیدابراهیم رئیسی وقتی در شهریور ۱۴۰۰ سکن هدایت دولت را در دست گرفت، کسی فکرش را هم نمی‌کرد که بیا وجود همه تحریم‌های غرب علیه تجارت نفت خام ایران در شهریور ۱۴۰۲ تولید و صادرات نفت خام به میزان چشمگیری افزایش پیدا کند و به سطح برجام برسد.

وقتی دولت سیزدهم روی کار آمد و ابراهیم رئیسی به ریاست‌جمهوری رسید، تولید نفت ایران روزانه حدود ۱/۲ میلیون بشکه در روز بود که به معنای صادرات کمتر از ۵۰۰ هزار بشکه در روز در سال ۱۴۰۰ بوده است اما این رقم با افزایش حدود ۱/۴ میلیون بشکه‌ای در حال حاضر به ۳/۵ میلیون بشکه در روز رسیده است که این بدان معناست که صادرات نفت خام ایران به همراه میعانات گازی به حدود ۲/۱ میلیون بشکه نفت خام و میعانات گازی رسیده که قیمت هر بشکه نفت خام ایران نیز نسبت به آن زمان رشدی بیش از ۱۰۰ درصدی داشته است و از حدود ۴۰ دلار در هر بشکه به حدود ۸۵ دلار در هر بشکه رسیده است.

همچنین در روزهای اخیر و با توجه به کاهش شدید منابع استراتژیک امریکان در آمدزایی انرژی حاصل از ۱/۵ میلیون بشکه‌ای تولید نفت عربستان و روسیه و افزایش قیمت نفت، اکنون قیمت نفت برنت به بیش از ۹۳/۵ دلار رسیده که بهترین فرصت برای ایران جهت افزایش صادرات نفت در قیمت‌های بالاست.

این بدان معناست که نفت خام ایران حتی با اعمال تخفیف‌های حدود ۱۰ الی ۱۵ دلاری در هر بشکه به حدود میانگین قیمتی ۱۷۸ الی ۵۸۰ دلار خواهد رسید.

علاوه بر اینکه ایران در آمدزایی انرژی حاصل از نفت خام از بهترین سال‌های برجام که تولید نفت خام ایران به حدود ۳/۸ میلیون بشکه نفت خام در روز رسیده بود، بالاتر خواهد شد، رشد فروش نفت خام ایران از ۱/۴ میلیون بشکه نفت خام و میعانات گازی در بودجه ۱۴۰۲ به میزان حدود ۲ میلیون بشکه نفت خام و میعانات گازی در روز بدین معناست که ایران طی سال حدود ۶۰۰ هزار بشکه نسبت به پیش‌بینی بودجه بیشتر در آمدزایی خواهد داشت به عبارتی کشور مان مازاد بر تأمین منابع بودجه و به حداقل رساندن کسری بودجه، به درآمد جدید و مازاد نفتی دست پیدا خواهد کرد که موتور توسعه کشور را روشن خواهد کرد و توسعه زیرساخت نیز افزایش خواهد یافت. این موارد مازاد بر تهاز نفت خام است و تهاز نفت خام ایران برای خرید تجهیزات و توسعه زیرساخت نیز تداوم خواهد داشت.

برای محاسبه میزان مسازاد درآمدهای بودجه‌ای ایران از محل صادرات نفت خام و میعانات گازی باید به محاسبات زیر پرداخت کرد که در آن روزانه ۶۰۰ هزار بشکه صادرات بیشتر خواهیم داشت که قیمت هر بشکه با اعمال تخفیف حدود ۸۰ دلار در نظر گرفته شده است که در طول ۳۴۵ روز بودجه سنواتی به همین میزان به درآمد حدود ۱۷/۵ میلیارد دلاری مازاد بر تأمین نیازهای بودجه دست خواهیم یافت که زمینه لازم برای توسعه کشور را فراهم خواهد کرد.

در آمد حدود ۱۷/۵ میلیارد دلاری مازاد بر درآمد نفتی پیش‌بینی شده در بودجه ۱۴۰۲ دست کشور را در توسعه و رشد اقتصادی بیشتر در سالیان آینده باز خواهد کرد و از همه مهم‌تر که این روش با تکیه بر خنثی‌سازی حداکثری تحریم‌ها به سرانجام رسیده است و ایران می‌تواند به صورت همیشگی روی آن حساب باز کند و همچنین این روند نیز توسعه خواهد یافت و در همین محل متوقف نخواهد شد و گسترش خواهد یافت.

دولت سیزدهم ایران با تمرکز بر توسعه ظرفیت‌های صادراتی و خنثی کردن تأثیر تحریم‌ها، گام‌های مهمی در توسعه تجارت نفت خام برداشته است. ایران با هدف قرار دادن پالایشگاه‌های خصوصی و کوچک در شرق آسیا و استفاده از ظرفیت‌های استفاده نشده پالایشگاهی در سراسر جهان، موفقیت چشمگیری در افزایش صادرات نفت خام به دست آورده است. ایجاد بازارهای جدید و اتخاذ سیاست‌های راهبردی منجر به ایجاد سطوح بی‌سابقه در آمد و منابع انرژی شده است. این دستاوردها ایران را برای توسعه اقتصادی و کاهش فشارهای تورمی در سال‌های آتی مطلوب کرده است.

یکی از رویکردهای مهم ایران، ایجاد مشارکت تجاری با پالایشگاه‌های خصوصی و کوچک، اصطلاحاً «مینی ریفاينری‌ها» عمدتاً در شرق آسیا بوده و به باور کارشناسان، این راهبرد موفقیت‌آمیز بوده است چه آنکه شکوفایی تجارت نفت خام بین ایران و این پالایشگاه‌ها، مصداق چنین موفقیتی به‌شمار می‌رود. رسانه انگلیسی «رویترز» که در خبرسازی‌ها علیه ایران نقش مؤثری دارد، اخیراً به‌رشد تجارت بین ایران و پالایشگاه‌های کوچک و خصوصی چینی اذعان و بر توانایی آنها برای به چالش کشیدن تحریم‌های امریکا تأکید کرده است. طبق گزارش رویترز و مؤسسه تانکر ترکرز، ایران در حال حاضر حدود ۲میلیون بشکه نفت خام و میعانات گازی در روز صادر می‌کند که تقریباً به حداکثر ظرفیت تولید نفتی یعنی ۴ میلیون بشکه در روز رسیده است. رویکرد نسوبه حساب ایران برای تسویه مالی نقش مهمی در تسهیل تجارت با شرکای کلیدی داشته است. ایران با اجازه ورود تجهیزات راهبردی صنعتی و خرید فناوری از چین توانسته است بدون نیاز به نقل و انتقالات مالی، معاملات را تسویه کند. بیسبباری از پالایشگاه‌های کوچک چینی مشکلی در پرداخت هزینه نفت ایران نداشته‌اند که منجر به رشد قابل توجهی در درآمد ارزی ایران شده است. آمار تخصیص بانک مرکزی افزایش درآمد حاصل از فروش نفت خام به ویژه از ابتدای سال را تأیید می‌کند.

یکی از راهبردهای بازاربایی ایران شامل احیای زیرساخت‌های مستهلک شده پالایشگاهی در سراسر جهان برای پالایش نفت خام خود است. این رویکرد ایران را قادر می‌سازد تا نفت خام خود را به محصولات غیرتحریمی تبدیل و روابط بر-د بر-د با کشورهای مقصد برقرار کند. استفاده از ظرفیت‌های موجود باعث صرفه‌جویی در زمان نسبت به ساخت پالایشگاه‌های جدید در داخل ایران می‌شود. علاوه بر این، این رویکرد به ایران اجازه می‌دهد تا نفت خام خود را همزمان با دستیابی به فرآورده‌های نفتی صادر و مسائل مربوط به حل و فصل طلا با سایر کالاها را حذف کند. پایگاه دانش ایران در صنعت نفت و گاز نقش مهمی در گسترش بازارهای نفت خام ایران کشور و دستیابی به کشورهای داشته است که قبلاً استفاده نشده بودند. این استراتژی منجر به افزایش حدود ۵۰۰ هزار بشکه در روز در صادرات نفت خام و میعانات گازی شده است. دستاوردهای ایران در تجارت نفت خام به شرق آسیا محدود نشده است. این کشور با موفقیت رویکرد خود را به کشورهای مانند ازبکستان، سوریه، آفریقای جنوبی و کشورهای مختلف امریکای لاتین- از جمله کوبا و ونزوئلا گسترش داده است. انتظار می‌رود این گسترش به بازارهای جدید با حمایت دانش بنیان صنعت نفت و گاز، ظرفیت صادرات و درآمدهای نفتی ایران را در آینده افزایش دهد.

■ **رکورد تولید و صادرات نفتی ایران**

در همین رابطه رویترز اذعان کرده است اشتها برای نفت خام ایران در چین، بزرگ‌ترین واردکننده نفت جهان، پس از تمدید کاهش عرضه نفت از سوی عربستان، روسیه و رشد قیمت نفت افزایش یافته است. یک مقام ارشد وزارت امور خارجه امریکا به رویترز گفته است امریکا به اجرای تحریم‌ها علیه صنایع نفت و پتروشیمی ایران ادامه می‌دهد و فرار از تحریم‌های ایران بر هزینه بوده است. طبق این گزارش، ایران ۲میلیون بشکه در روز نفت خام و میعانات گازی صادر می‌کند، زیرا تهران تولید خود را نزدیک به ۳/۶ میلیون بشکه در روز افزایش داده که نزدیک به حداکثر ظرفیت حدود ۱ میلیون بشکه در روز است. طبق ادعای رویترز، گریدهای سبک ایرانی و سنگین ایرانی به ترتیب با تخفیف حدود ۱۳ و ۲۰ دلار در هر بشکه برای تحویل خارج از کشتی معامله می‌شوند. به نظر می‌رسد ادعای رویترز درباره سه پارامتر میزان تولید، صادرات و تخفیف نفتی ایران بایش برآورد همراه باشد. با توجه به محرمانه بودن اطلاعات، باید منتظر گزارش سایر مؤسسات خارجی بود تا جمع‌بندی رسید.

دو رویکرد کلیدی اتخاذ شده از سوی دولت سیزدهم ایران منجر به رکورد قابل توجه صادرات نفت خام و رسیدن به ۲ میلیون بشکه در روز شده است. این رقم ۶۰۰ هزار بشکه در روز از پیش‌بینی‌های بودجه ایران پیشی می‌گیرد و در نتیجه درآمدهای نفتی کشور را افزایش می‌دهد. این دستاورد نشان دهنده خنثی‌سازی

اقتصادسیاسی

سرویس اقتصادی۰۶-۸۸۵۳۳

سلسله گزارش‌های «جوان» از اقدامات اقتصادی دولت – ۵

درآمدزایی ۵/۱۷ میلیارد دلاری نفتی مازاد بر پیش‌بینی قانون بودجه

گسترش ظرفیت‌های صادراتی نفت خام و خنثی‌سازی تحریم‌ها به باور کارشناسان، نتیجه پیگیری دوراهبرد کلیدی در بازاربایی متعدد و بازارسازی جدید نفتی است

می‌کند. این رویکرد که اغلب از آن به عنوان سیاست خرید تقاضا یاد می‌شود، به ایران اجازه می‌دهد تا بدون متحمل شدن هزینه‌های بالای سرمایه‌گذاری، سهمدار زیرساخت‌های انرژی این کشورها شود. ایران با بهره‌گیری از تخصص شرکت‌های نفت نامرکی و صادرات خدمات و تجهیزات به پالایشگاه‌های ایران، تجارت نفت خام خود را با صادرات به این پالایشگاه‌های نوسازی شده گسترش می‌دهد.»

محمدصادق سالم، کارشناس حوزه علم و فناوری در رابطه با دیپلماسی جدید ایران در حوزه استفاده و ظرفیت‌سازی جدید برای نفت خام ایران در بازارهای جدید به «جوان» می‌گوید: «ایران برای تضمین بازار با ثبات برای فروش نفت خام، رویکرد استراتژیک سرمایه‌گذاری و بازسازی زیرساخت‌های پالایشی مستهلک شده در کشورهای امریکای جنوبی را در پیش گرفته است. هدف ایران برقراری روابط دیپلماتیک با این کشورها و تضمین بازار برای فروش نفت خود است. بسیاری از کشورهایی که با ایران همسو هستند در

می‌کند. این رویکرد که اغلب از آن به عنوان سیاست خرید تقاضا یاد می‌شود، به ایران اجازه می‌دهد تا بدون متحمل شدن هزینه‌های بالای سرمایه‌گذاری، دیپلماتیک قوی‌تر و همکاری‌های منطقه‌ای را تقویت می‌کند. ایران با کمک به این کشورها در احیای زیرساخت‌های انرژی خود، روابط دوجانبه سودمند برقرار کرده و نفوذ خود را در منطقه گسترش می‌دهد. این رویکرد همچنین دیپلماسی انرژی ایران را تقویت و این امکان را برای مذاکره مؤثرتر و ایجاد مشارکت استراتژیک با سایر کشورهای تولیدکننده نفت فراهم می‌کند.»

این کارشناس حوزه علم و فناوری در پایان تأکید می‌کند: «از منظر جهانی، موفقیت ایران در شکستن رکوردها به‌رغم تحریم‌ها، بر محدودیت‌ها و اثربخشی چنین اقداماتی تأکید دارد. این نشان دهنده توانایی ایران برای انطباق، یافتن بازارهای جایگزین و استفاده از تخصص خود برای حفظ سطح تولید و صادرات نفت

مهدی هاشمزاده

کارشناس انرژی

تجارت نفت خام ایران در شرق آسیا مبتنی بر سیاست حداکثر سازی خنثی‌سازی تحریم‌ها و متنوع‌سازی میسادی تجارت نفت خام با این پالایشگاه‌های کوچک‌تر و خصوصی در حال رونق بوده است. طبق آمار مؤسسه معتبر نفتکش ترکرز، ایران ۲میلیون بشکه نفت خام و میعانات گازی صادر می‌کند که تولید خود را به ۳/۶ میلیون بشکه در روز نزدیک می‌کند که نزدیک به حداکثر ظرفیت تولید خود در زمان برجام حدود ۳/۸ میلیون بشکه در روز است

خام خود است. این امر برای سایر کشورهایی که با چالش‌های مشابه مواجه هستند، پیامدهایی دارد، زیرا ممکن است به دنبال یادگیری از استراتژی‌های ایران و کشف راه‌های جایگزین برای حفظ صنایع نفتی خود باشند. رکوردشکنی تولید نفت خام ایران در بحبوحه تحریم‌ها و محدودیت‌های صادراتی، گواهی بر مقاومت و رویکرد استراتژیک این کشور است.»

عضو کمیسیون انرژی مجلس در گفت‌وگو با «جوان»:

بازارهای جدید صادراتی با احیای ظرفیت غیرفعال پالایشگاه‌های کشورهای همسوا ایجاد شد

نیز به این کشور بسیاری زیاد بوده و تحول جدی نسبت به دولت قبل داشته است. سنگدوئینی در پایان گفت: ونزوئلا تنها کشور دارای ظرفیت پالایشگاهی نیمه‌فعال نبوده است و کشورهای امریکای لاتین ظرفیت خالی بسیار زیادی را در پالایشگاه‌های خود دارند و از سوی دیگر نیز ایران طی سالیان اخیر توانسته است روی بومی‌سازی تجهیزات و نیروی متخصص و ماهر به خودکفایی برسد و به سمت بازسازی این پالایشگاه‌ها برود. کشور ما با استفاده از وجود این ظرفیت توانسته است جای پای خود را در این کشورها باز کند و این بازار جدید سبب شکسته شدن رکورد صادرات روزانه نفت خام ایران شده است.

رضانعلی سنگدوئینی، نماینده مجلس و عضو کمیسیون انرژی مجلس شورای اسلامی در گفت‌وگو با «جوان» در رابطه با اهمیت و رویکرد فعالانه ایران در زمینه دیپلماسی انرژی گفت: یکی از اقدامات مهم در دولت سیزدهم زمینه‌گسترش تجارت نفت خام ایران بوده است. دیپلماسی فعال انرژی ایران در دو سال گذشته در کنار به کارگیری از تمام ظرفیت صنعت نفت ایران موجب شده است ایران به رکوردشکنی در زمینه تجارت نفت خام دست پیدا کند و این رکوردشکنی از نظر گسترش تجارت نفت خام در عین تحریم‌های امریکا علیه صنعت نفت ایران یک اقدام راهبردی و مهم است.

عضو کمیسیون انرژی مجلس شورای اسلامی معتقد است ایران ظرفیت غیرفعال پالایشگاهی ونزوئلا را برای نفت خام خود احیا کرده و با کمک بومی‌سازی تجهیزات راهبردی صنعت پالایشگاهی، توانایی بازسازی پالایشگاه‌های نیمه‌فعال ونزوئلا را داشته است و با تجهیز پالایشگاه‌های مذکور علاوه بر سهم‌مداری ایران در پالایشگاه‌های فراسرزمنی، ظرفیت پالایشی این پالایشگاه‌های نیمه‌فعال را نیز فعال کرده و بدین وسیله توانسته است بازار نفت خام خود را نیز توسعه دهد و فرآورده‌های نفتی غیر قابل تحریم را تولید کند و به فروش برساند.

یکشنبه ۲۶ شهریور ۱۴۰۲ | ریب‌العول ۱۴۵۵ |